

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

Gods grote daden door Abram

Een woordje vooraf: Hoe lezen we de Bijbel?

Ons voornemen is in een paar opeenvolgende artikelen samen met u enkele hoofdstukken van Genesis te lezen. 't Gaat ons daarbij om de grote lijn, reden waarom we vaak detail-kwesties onbesproken zullen laten.

Want ons uitgesproken doel is eerlijk gezegd: samen de bijbel te leren lezen, zoals hij gelezen wil zijn. Dat klinkt wat onbescheiden, en men zou het heel onvriendelijk kunnen uitleggen alsof wij menen dat wij in dezen de wijsheid in pacht hebben en u de bijbel niet kunt lezen. Maar dat risico nemen we. Onder de uitdrukkelijke verzekering dat onbescheidenheid ons verre zij: daarvoor hebben we te veel geleerd van vorige geslachten; nooit genoeg kunnen we ons voorhouden dat we staan op de schouders van ons voorgeslacht.

Maar juist omdat we van anderen zoveel kunnen leren, is het zaak daarmee onze winst te doen: altijd weer blijft het de taak en de vreugde der kerk haar inzicht in de H. Schrift te verdiepen en te verbreden, zodat we steeds beter Gods boodschap leren verstaan.

De taak der kerk zeiden we, want de H. Schrift is niet aan het ambt gegeven, zoals Rome ons wil doen geloven, en ook niet aan een stuk of wat theologen, die er hun vak van maken de bijbel wetenschappelijk te bestuderen, maar aan de gemeente, aan de hele gemeente van Jezus Christus. Daarom willen we zo graag samen met u lezen. We vinden dan als vanzelf gelegenheid hier en daar aan te knopen voor het maken van enkele opmerkingen van meer algemene strekking, die ons bij 't lezen van het overige van de H. Schrift, m.n. van de z.g.n. historische gedeelten, wellicht van dienst kunnen zijn.

* * *

Daar komt nog iets heel belangrijks bij: ten aanzien van het geloof aan de betrouwbaarheid van de H. Schrift leven we als gereformeerden op een als maar afbrokkelend, steeds kleiner wordend eilandje. Anders gezegd: het geloof dat de H. Schrift van God ingegeven (geïnspireerd) is en daarom Gods onfeilbaar Woord mag heten, wordt nog slechts door een verdwijnend kleine minderheid beleden. Het leeuwendeel van de huidige theologische wetenschap is zgn. Schrift-critisch ingesteld. Wat onvriendelijk gezegd: de bijbelschrijvers, met name waar het de „boeken van Mozes“ betreft, zouden zich in feite hebben schuldig gemaakt aan geschied- vervalsing, en kwam, in een veel latere tijd, Mozes achteraf dingen zeggen, die in hun eigen kraam te pas kwamen: ze gebruikten de autoriteit van Mozes om hun eigen positie te verstevigen. Maar door een kritische benadering van de bijbelboeken en door minitieuze onderzoek van de tekst, zou het de huidige wetenschap mogelijk zijn dergelijke inlassingen op te sporen en uit de tekst te lichten. Door deze operatie zou dan tevens aantoonbaar worden dat de bijbel zelf verraadt, hoe ook Israël, precies als andere volken, geleidelijk is opgeklimmen van het polytheïsme tot het monotheïsme.

Daarmee heeft de bijbel als door God van bovenaf geschonken opbaring afgedaan.

We zouden deze kwestie niet genoemd hebben, ware het niet dat er een constante stroom van populaire-wetenschappelijke boeken verschijnt (waarvan vele in goedkope en dus onder ieders finantiële bereik liggende pocket-edities), die van deze vooronderstel-

lingen stilzwijgend uitgaan en ze openlijk verspreiden.

We zien ook, dat anderen, broeders, in moeilijkheden dreigen te komen wegens de schijnbaar logische en onweerlegbare argumentatie.

O.i. komen we er niet mee, te stellen: u gelooft niet aan de inspiratie — wij wel (al blijft het zakelijk juist, te handhaven dat ook de tegenstander hierbij van een voor-ingenomen, voor-wetenschappelijk standpunt uitgaat).

Evenmin kunnen we ons er af maken met een vak-technische, theologisch-wetenschappelijke argumentatie (al zijn, bijv. de archeologische velden wit om te oogsten!).

Juist vanwege ons uitgangspunt: de H. Schrift is betrouwbaar: als van God ingegeven Woord-openbaring, moeten we ook kunnen aantonen, dat de bijbel voor ieder mens eenvoudig leesbaar is, zo als hij daar ligt, dat hij niet met zichzelf in tegenspraak is, maar een duidelijk en doorlopend verhaal geeft van wat God ons heeft te zeggen. Deze „doorzichtigheid“ der H. Schrift is des te belangrijker omdat het hier gaat om het evangelie, om het middel in Gods Hand om zondaren zalig te maken.

* * *

Zo komen we tot onze eerste vraag: wat is de bijbel nu eigenlijk? Een bundel min of meer losse verhalen? Verhalen bijv. over Adam en Eva, Kaïn en Abel, Abram en Sarai enz., en het belangrijkste, over Jezus Christus? Dat is wel de globale indruk, die we overhouden van de kinderbijbels en de verhalen van de meester op school.

Een antwoord in die geest lijkt alleszins aanvaardbaar en betrekkelijk ongevaarlijk. Maar het tegendeel is waar. Want nu wordt op zijn minst de indruk gewekt dat we vooral dienen te letten op — en dat de inhoud van de H. Schrift grotendeels opgaat in wat mensen hebben gezegd en gedaan.

Wanneer echter de Here Jezus Zijn discipelen de laatste instructies geeft, vlak voor zijn hemelvaart, dan luidt hun eerste opdracht: de prediking van het evangelie aan de ganse wereld (Mc. 16 : 15): in nauwe aansluiting aan zijn eigen werk: de prediking van het evangelie des koninkrijks.

Dat evangelie is nu volledig neergelegd in de H. Schrift. De bijbel zelf vormt dat evangelie, is van het begin tot het einde Gods goede boodschap. En zo is hij een kracht Gods tot behoud voor een ieder die gelooft (Rom. 1 : 16).

De bijbel is dus Gods troostboek bij uitnemendheid. Wat hebben de opstellers van de H. Cat. — Zondag 1 — dat goed begrepen!

Maar dan spreekt het toch ook bijna vanzelf, dat die wereldwijde troost niet wordt bepaald door wat mensen hebben gezegd en gedaan.

Wie naar mensen zijn aandacht verplaatst, gaat straks mis-plaatste aandacht schenken aan het wel en wee, de gelovigheid of ongelovigheid van deze mensen, aan karakter, psychologische instelling, zeden, gewoonten, politieke, economische, geographische omstandigheden en wat dies meer zij, kortom aan heel veel zaken die in de H. Schrift slechts in het voorbijgaan en uiterst onvolledig worden aangestipt: wie weet bijv. het fijne van Petrus' karakter, van de oorzaak van Thomas' (veronderstelde!) zwaarmoedigheid en dergelijke?

Redactieleden:

Dr. J. BOSCH, P. GROËN, Prof. Dr. H. J. JAGER, Prof. C. VEENHOF
Ds. G. VISEE

Tijdelijk adres van de Redactie:

J. Bosch, Engelenbergstr 4, Kampen

Medewerkers:

Ds. H. Amelink, Langerak
Prof. Dr. W. K. van Dijk, Groningen
P. A. Hekstra, Rotterdam
Dr. D. Holwerda, Zuidhorn
Ds. P. K. Keizer, Groningen
Drs J. F. J. Lamet, Eindhoven
Ds. J. Meester, Amsterdam-Z.
Mr. Dr. J. Meulink, Enschede
D. W. L. Milo, Nunspeet
Prof. Dr. K. J. Popma, Utrecht
Drs G. Puchinger, Den Haag
Dr. H. R. Rookmaaker, Leiden
Dr. J. Stellingwerff, Amstelveen
Ds. B. Telder, Breda
Ds. C. Vonk, Schiedam
Prof. Mr. H. D. van Wijk, Amstelveen

Geref. Persvereniging „Opbouw“:

adres secretaris en penningmeester:
Van Lynden van Sandenburglaan 16,
Utrecht. Tel. 030-15450. Giro 448367.

Administratie abonnementen:

Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220,
Zeist. Giro 233117.

Gevolg is dan ook — prekers, sprekers en schrijvers getuigen daarvan om strijd — dat de (persoonlijk gekleurde) fantasie in de beschouwingen een grote rol gaat spelen. Maar daarmee is dan tevens bewezen, dat de al dan niet geleerde (s)preker of schrijver in feite niet genoeg heeft aan de bijbelse gegevens om zijn verhaal asseptabel te maken!

Dit „tussen de regels door willen lezen“ leidt dan bovendien tot de meest uiteenlopende beoordelingen van de bijbelse figuren, hun karakters en de bepaling van de mate van hun (on)gelovigheid. En wat moet men op deze wijze aan met een figuur als Simson? Hoe de „kwaliteit“ van het geloof van Rachab te bepalen, van wie er vrijwel niets „tussen de regels“ te lezen valt?

Dan is het werkelijk geen wonder, dat we een beetje „zitten“ met deze twee mensen in de rij der geloofsvoorbeelden van Hebr. 11. Men kan moeilijk anders concluderen dan dat uiteindelijk — hoe goed men het ook allemaal bedoelt — de willekeur van het persoonlijk inzicht een beslissende rol gaat spelen.

Maar wat blijft er dan over van de opdracht het evangelie aan de ganse wereld te verkondigen? In feite doet men dan niet anders dan zijn eigen twintigste-eeuwse gedachten, voorstellingen, levenswijze, geloofs-begrip enz. projecteren op de bijbelfiguren, om ze daarna weer terug te projecteren op de eigen tijd. Op z'n slechts brengt men zo op naam van de H. Schrift zijn eigen gedachten aan de man. Op z'n best laat men iemand als Abram optreden als nieuw-testamentisch gelovige. Tot hoeveel verwarring dit leiden moet, valt o.i. gemakkelijk in te zien.

De gegevens die de H. Schrift ons biedt over de daarin voorkomende personen enz. blijken onvoldoende voor het ontwerpen van een volledig beeld. Alleen al daarom moet het onjuist zijn de bijbel te zien als een bundel verhalen over mensen etc.

Breukelen
(Ongecorrigeerd)

Postma

„Gij hebt gehoord dat tot de ouden gezegd is”

II

4. Houdt Jezus' „Maar Ik zeg u” een veroordeling of afkeuring in van hetgeen „door” of „tot” de ouden gezegd werd?

Op het herhaalde: „Gij hebt gehoord, dat tot de ouden gezegd is” volgt telkens: „Maar Ik zeg u”. Die laatste woorden: „Maar Ik zeg u” schijnen een veroordeling in te houden van hetgeen tot de ouden gezegd is. En als wij gelijk hebben dat de Here hier telkens de Wet van Horeb aanhaalt, betekent dat dan dat de Here die Wet veroordeelt?

We kunnen ons voorstellen dat men voor deze gedachte terughuiverde.

Die huivering laat zich verstaan.

Want de Mozaïsche Wet is het Woord van God.

En hoe zou de Here Jezus zich nu tegen Gods eigen Woord hebben gekeerd. Hij beroept zich juist altijd weer op het Oude Testament als het einde van alle tegenspraak. Van Hem is het woord dat de Schrift niet kan gebroken worden. Joh. 10 : 35. En wie de leer van Christus kent komt juist diep onder de indruk van de eenheid van de leer van Christus en zijn apostelen met hetgeen de Wet en de profeten geleerd hebben. En reeds daarom zal hij elke uitlegging van Christus' woorden die de eerbied voor het Oude Testament als het Woord van God zou kunnen schaden, hartgrondig verwerpen.

De Here Jezus Christus spreekt hier wel over de mozaïsche Wet. Doch Hij treedt daarbij op als haar uitlegger en als haar voltooiër.

De zaken liggen hier precies eender als wanneer Jeremia een nieuw verbond aankondigt in de plaats van het Horebverbond: „Zie de dagen komen, luidt het Woord des HEEREN, dat Ik met het huis van Israel en het huis van Juda een nieuw verbond sluiten zal. Niet zoals het verbond dat Ik met hun vaders gesloten heb ten dage dat Ik hen bij de hand nam, om hen uit het land Egypte te leiden: mijn verbond, dat zij verbroken hebben, hoewel Ik Heer over hen ben, luidt het Woord des HEEREN. Maar dit is het verbond, dat Ik met het huis van Israel sluiten zal na deze dagen, luidt het Woord des HEEREN: Ik zal mijn wet in hun binnenste leggen en die in hun hart schrijven” Jer. 31 : 31-34.

En wanneer de schrijver van de brief aan de Hebreërs deze woorden aanhaalt, laat hij er op volgen: „Als Hij spreekt van een nieuw (verbond) heeft Hij daarmee het eerste voor verouderd verklaard. En wat verouderd en verjaart, is niet ver van de verdwijning”. Hebr. 8 : 13.

Daarin ligt niet een afkeuring van het oude verbond, maar wel de aankondiging van het nieuwe als een beter verbond. het grote thema van de brief aan de Hebreërs.

Op dezelfde wijze schrijft Paulus over het oude en het nieuwe verbond. Hij vergelijkt het oude en het nieuwe verbond als „de bediening des doods” en „de bediening des Geestes”, het eerste minder, het laatste meerder in heerlijkheid. II Cor. 3 : 7-11.

Zo kan Paulus aan de Galaten schrijven, dat besneden zijn niets betekent en dat onbesneden zijn óók niets betekent in het rijk van Christus. 6 : 15. Besneden zijn is onder Christus waardeloos. Ja, wanneer de heidense christenen zich zouden laten besnijden dan zou Christus hun niets baten. 5 : 2. De apostel verbiedt hun zelfs zich te laten besnijden. Deden ze het, dan hadden zij de genade verbeurd (5 : 4). Ja, de apostel is op dit punt zo fel, dat hij zegt dat die besnijdenispredikers, als ze toch aan het (be)snijden gaan, zich maar helemaal moesten laten snijden: „Zij moesten zich meteen maar laten ontmannen, die oprieters!” 5, 12.

Hoe durft hij, zou men zo zeggen. Want die besnijdenis was een heilige inzet van de HEERE. „En de onbesnedene, de man namelijk, die het vlees van zijn voorhuid niet laat besnijden, die mens zal uitgerooid worden uit zijn volksgenoten: „hij heeft mijn verbond verbroken”. Gen. 17 : 14. Toch is de zaak dui-

delijk: met de komst van de Christus heeft heel het Horebverbond zijn tijd gehad en zijn dienst gedaan, een betere tijd is aangebroken. Men zou het kunnen vergelijken met een verloving en een huwelijk. Een verlovingstijd is kostelijk, maar als de verloofden getrouwd zijn dan is de verloving in vergelijking met het huwelijk NIETS. En als getrouwde mensen weer als verloofden gaan leven dan is er iets mis. Grondig mis.

In dit kader van de overgang van het Horebverbond naar het nieuwe verbond staan nu ook Christus' woorden in Mattheus 5. De Christus heeft de wet uitgelegd en tegelijk een schrede voorwaarts gedaan in de geschiedenis van het heil. We komen op dit laatste nog terug.

Ter verduidelijking diene wat Hij zegt van het zevende gebod. Heel de Wetgeving, op Horeb, inclusief de tien woorden, droeg het karakter van voorlopigheid. Heel dat Horebverbond droeg reeds in Jeremia's dagen (31 : 31-34) het karakter van de veroudering en zijn verdwijning werd aangekondigd. De HEERE verbod in heel de Wet de uitwassen der zonde. Israel had vier eeuwen in Egypte gewoond en dat verblijf had diepe sporen nagelaten. Men denke aan het gouden kalf en de egyptische stiercultus. Het had schandelijke dingen gezien: echtbreuk, overspel, knapenliefde, bloedschande tot in de allerergste graad, ontucht zelfs met dieren. En in het land waar Israel heentrok was het niet anders gesteld. Levit. 18 : 1-4. Die zonden van Egypte waren aan Israel niet voorbij gegaan. Bovendien was reeds voor de egyptische periode diep verval in de huwelijksverhoudingen ingetreden. Sedert Lamech was er de polygamie. Ze kwam ook voor bij de aartsvaders, bij Abraham en Jakob. Bepaald stuitend is het verhaal van de door Juda's zonen aan Thamar geweigerde zwagersplicht en op zijn zachtst gezegd: vreemd is ook die zwagersplicht zelf. Een zwagershuwelijk zou in die zin vandaag zelfs zonde zijn. Mozes huwt in Midian een halfheidense vrouw, Zippora. Hij heeft er ellende genoeg aan beleefd. Ex. 4. Bovendien sluit hij in de woestijn een huwelijk met een Koesjietische. Num. 24 : 1. Dat de Israëlieten zo gemakkelijk, zo massaal, zo openlijk deelnamen aan een offerfeest voor Baal-Peor wijst op een zwak religieus en zedelijk bewustzijn.

In die ingezonken en veelszins verworden situatie geeft de HEERE de Wet. Als een noodverband aan een ten dode gekwetste. En door deze Wet snijdt de HEERE de eerste woekeringen der zonde weg. Geen echtbreuk en overspel. Ex. 20 : 14, Deut. 5 : 18, Levit. 18 : 20; Geen knapenliefde, geen ontucht met dieren, Levit. 18 : 22-30; Ex. 22 : 19; Levit. 20 : 13-16.

Hoerij wordt verboden, Levit. 19 : 29; Deut. 23 : 17. Een en ander wordt bovendien met de doodstraf bedreigd, Levit. 20 : 10; Deut. 22 : 20-27. Ook al rekent de HEERE bij een slavin met haar gebonden positie, Levit. 19 : 20. Maar echtscheiding blijft mogelijk met de beperking dat een tweede huwelijk tussen de gescheidenen niet mogelijk is als de vrouw na de scheiding de vrouw van een ander geworden is. Deut. 24 : 1-4. Maar bloedschande als in Egypte gevonden werd, wordt door de Wet verboden, Levit. 18 : 1-18; Deut. 22 : 30, onder strenge strafbepalingen, Levit. 20 : 11-24. En evenzo de travestie, Deut. 22 : 5.

Ziet men deze huwelijkswetgeving tegen de achtergrond van Israëls heidense omgeving, dan is het een kostelijke wet. Welk volk had zulke wetten als Israel? Maar aan de andere kant vergeet men niet, dat allerlei thans onduidelijke zaken werden geduld: de echtscheiding en de polygamie. Men denke aan Elkana, Saul, David en Salomo. Het was de tijd die getypeerd is als „de verdraagzaamheid Gods”. Hoe ver die verdraagzaamheid Gods ging bleek wel uit de woorden van Nathan tot David na diens val in zonde. II Sam. 12 : 7, 8. De wind die om Horeb woei was weldadig en genezend, maar niet meer de wind van het paradijs en nog niet die van het Rijk van Christus.

Maar die wind van Horeb heeft heilzaam en genezend gewerkt. Met daarna het onderwijs der profeten. Christus distantieert zich van de Wet en de profeten niet, Hij heeft ze beide hoog geëerd. Doch Hij komt thans verder: Wie een vrouw aanziet om haar te begeren heeft reeds echtbreuk in zijn hart met haar gepleegd. Leg daar de Wet en haar toepassing door de HEERE zelf eens naast: II Sam. 12 : 7 en 8. De gerechtigheid der Wet was: in geval van echtscheiding een ordelijke procedure. Die van het paradijs en van het Rijk van Christus: Wat God samengevoegd heeft scheidde de mens niet. De gerechtigheid der Wet duldde de polygamie. In het Rijk van Christus komt slechts de man van één vrouw in de ouderlingenbank. I Tim. 3. En straks leert de apostel van Christus: „Mannen hebt uw vrouwen lief, gelijk Christus de gemeente lief gehad heeft en zich voor haar heeft overgegeven. Ef. 5 : 25 v.v.

Christus gaat in zijn onderwijs over de Wet van Horeb terug naar het paradijs en proclameert hetgeen in den beginne was tot de gerechtigheid van het koninkrijk Gods.

Thans óók geen echtscheiding meer, geen polygamie. Thans is zelfs het aanzien van een vrouw om haar te begeren gebrandmerkt als overspel. De Christus is in dit onderwijs niet maar teruggegaan van de farizee uitlegging der Wet tot de Wet zelf, maar van hetgeen TOT DE OUDEN bij de Wetgeving op Sinaï gezegd is tot hetgeen van den beginne was en heeft zo tevens een schrede voorwaarts gedaan op de weg naar het paradijs Gods in het nieuwe Jeruzalem.

Christus en de Farizeën

Niemand trekke uit hetgeen hierboven gezegd is voorbarig de conclusie dat Christus in Mattheus 5 dus niet tegen de Farizeën zou hebben gepolemiseerd. Integendeel: wanneer Christus hier leert dat zelfs het Horebverbond het hoogtepunt niet heeft gebracht en Hij tot dat Horebverbond en van dat Horebverbond naar het paradijs terugkeert, dan heeft Hij wanneer Hij zijn volk zet in de paradijswind daarmee de meest scherpe critiek geleverd op de Schriftgeleerden. Want dezen beschouwden de Wetgeving op Sinaï als het hoogtepunt van de wegen Gods met zijn volk. Dat was hun eerste vergissing. En de tweede was dat zij die kostelijke Wet brachten onder het stof van hun uitleggingen van de Wet.

De derde was dat zij meenden die wet reeds in eigen leven te hebben vervuld. En de ergste vergissing was dat zij meenden in de Wet het eeuwige leven te hebben.

Daartegenover leerde Christus:

1. Niet het Horebverbond is het hoogtepunt, maar het koninkrijk der hemelen.
2. Gij maakt deze kostelijke wet krachteloos door uw inzetten.
3. Gij meent ten onrechte dat ge deze Wet van Mozes volbrengt: Hij is het, die u oordeelt.
4. Het eeuwige leven meent ge te hebben in de Wet, het is slechts uit het geloof, thans uit het geloof in Mij.

Dit onderwijs van Christus, door de apostelen voortgezet, begon toen Hij tegenover wat TOT de ouden gezegd was stelde zijn: „Maar Ik zeg u”

Hier ligt het begin van Paulus' strijd tegen de Judaïsten en Wetticisten. In deze strijd komen telkens twee dingen naar voren.

1. Dat de rechtvaardigheid voor God niet uit de volbrenging der Wet is, maar uit het geloof in Christus, de Gekruisigde en Opgestane.
2. Dat ook de Wet van het Horebverbond haar tijd heeft gehad. Zij is door Christus niet afgeschaft, maar vervuld.

Wet en profeten vervuld

In de richting van onze verklaring van het „Gij hebt gehoord dat tot de ouden gezegd is” wijzen de inleidende woorden des Heren: „Meent niet dat Ik gekomen ben om de Wet of de profeten te ontbinden; Ik ben niet gekomen om te ontbinden, maar om te vervullen”. 5 : 17.

De Here Jezus Christus is niet gekomen om wat Wet en profeten leren te ontbinden, het voor ongeldig te verklaren en af te schaffen.

Het tegendeel is waar.

Hij is gekomen om de Wet en de profeten te vervullen. De vraag is hier: wat betekent hier „vervullen”.

Drieerlei betekenis is in dit verband mogelijk:

1. De wet en de profeten vervullen kan betekenen: doen wat zij leren.

2. De tweede mogelijkheid is: de betekenis van de Wet en de profeten aan het licht brengen.

3. De leer van de Wet en de profeten afmaken, tot voltooiing en afsluiting brengen.

Een keuze tussen deze drie is niet nodig. Christus deed alle drie.

1. De Christus heeft de Wet van Mozes en de leer der profeten gedaan. Niet alleen in die zin dat Hij zelf zich stipt hield aan de Wet, maar ook daardoor dat Hij anderen daartoe aanspoorde: „De schriftgeleerden en Farizeën hebben zich gezet op de stoel van Mozes. Alles dan wat zij u ook zeggen doet dat en onderhoudt dat, maar doet niet naar hun werken, want zij zeggen het wel maar doen het niet”. Mattheus 23 de verzen 2, 3. Op de dag van de sabbat ging Hij naar de synagoge. Mark. 1. 27. Gereinigde melaatsen gebod Hij zich aan de priesters te vertonen, Luk. 17 : 14. Een ander melaatsen gebod hij bovendien het genezingsoffer te brengen, Matth. 8 : 4. Daarbij achtte Hij zich b.v. wat de sabbat betrof, wel gebonden aan de Wet, maar niet aan de uitlegging der schriftgeleerden en Farizeën. Matth. 12 : 1 v.v.

2. Christus heeft rechtstreeks en door de dienst der apostelen de betekenis van de Wet aan het licht gebracht. Men denke slechts aan het reeds in het oude testament geopenbaarde dubbelgebod der liefde. Matth. 22 : 37-40. Zoals al het apostolisch onderwijs zegt dat de liefde de vervulling der wet is.

3. Christus heeft de Wet en de profeten afgemaakt, voltooid en tot afsluiting gebracht.

Al de boeken van het oude testament waren als feuilletons, die eindigden met een „Wordt vervolgd”. Dat vervolg is door Christus gebracht. Ook in Gods leerschool is de kerk begonnen met een a.b.c. boekje. Het onderwijs van Christus heeft dat van Mozes en de profeten voltooid. Dat was ook één van de taken van de Messias. Zelfs de samaritaanse vrouw had daar weet van. Dat had zij nog „op catechisatie” geleerd: We weten van de dienst van God nog niet alles, maar „Ik weet dat de Messias komt, wanneer die komt zal Hij ons alles verkondigen”. Joh. 4 : 25. En het is merkwaardig, dat Christus juist met deze vrouw sprekend, vertelde dat de Wet, het Horebverbond zijn tijd had gehad: „Geloof Mij, vrouw, de ure komt en is nu dat gij noch op deze berg — Gerizim — noch te Jeruzalem de Vader zult aanbidden.

De aanbidding op de Gerizim berust op geen enkel gebod Gods. „wij aanbidden wat wij weten”. want de HEERE heeft Sion verkoren. . . . „maar de ure komt en is nu, dat de ware aanbidders de Vader aanbidden zullen in geest en waarheid”. Onder de bediening niet meer der Wet, maar des Geestes. „Want de Vader zoekt zulke aanbidders”.

Dat is de dienst die de Wet heeft gedaan.

God de HEERE gaf het Horebverbond.

Niet als het laatste.

Maar als de weg waarlangs, het middel waardoor Hij de ware aanbidders zocht. Het Rijk Gods met zijn burgers.

En in dat Rijk heeft de Christus niet de Wet van Mozes gerestaureerd na het bederf door de Farizeën en schriftgeleerden „allengskens ingebracht”, maar Hij heeft Mozes en de profeten afgebouwd en voltooid.

Niet alleen: „Gij zult geen overspel doen”, maar „wie een vrouw aanziet. . . .”

G. Visee

„Elk waar gelovige behoort tot de kerk”

In een drietal artikelen hebben we laten zien dat Calvijn ervan spreekt dat **alle** uitverkorenen, **alle** ware gelovigen, tot de kerk behoren.

Of, anders gezegd: dat de ware gelovigen van alle tijden en alle plaatsen in hun eenheid, hun gemeenschap met Christus samen de kerk vormen. Die kerk namelijk die „in waarheid” en „voor Gods aangezicht” Gods kerk is.

Neen, wij kunnen niet met zekerheid vaststellen wie hier en nu als ware gelovigen tot Gods kerk behoren. Wij kunnen de grenzen der kerk zoals deze „in waarheid” en „voor Gods aangezicht” kerk is nooit precies aangeven. Die grenzen heeft God in zijn wijsheid voor ons verborgen gehouden. Maar dat doet niets af van het feit dat alle ware gelovigen tot die kerk behoren welke „in waarheid” en „voor Gods aangezicht” kerk is. Anders gezegd: tot die kerk die het lichaam van Christus is en dat tot in eeuwigheid blijven zal.

Op deze waarheid heeft ook Prof. Greijdanus steeds weer gewezen.

Hij deed dat b.v. in zijn verklaring van de brief van Paulus van de Efeziërs.

In die brief gaat het speciaal over de éne kerk welke door Christus van het begin der wereld af uit alle natiën, volken, talen door zijn Geest en woord wordt vergaderd.

Zoals bekend is wordt in de bijbel in meer dan één zin over de kerk gesproken.

Soms duidt het woord kerk - ekklesia - aan de samenkomst der gemeente, de vergadering van de kerk, waarin de gelovigen bijeen zijn om de prediking van het evangelie te horen, de sacramenten te ontvangen, te bidden, te offeren enz. ¹⁾

Op andere plaatsen doelt het woord kerk of gemeente op de plaatselijke kerk. De naam van de plaats waar die kerk zich bevindt wordt er dan dikwijls bijgezegd²⁾.

Ook wordt met het woord kerk wel aangeduid de gemeenschap van de gelovigen die in een bepaald land of landsdeel wonen³⁾.

Er zijn voorts Schriftplaatsen waarin het woord ekklesia wordt gebezigd ter aanduiding van een huisgemeente⁴⁾.

Maar bovendien en bovenal wijst het woord kerk in de Schrift op de totaliteit van alle gelovigen in hun eenheid, hun samen-verbonden zijn met Christus. Kerk is dan de gemeenschap van allen die oprecht in Christus geloven, tezamen zijn lichaam vormen en zo door zijn Geest worden geleid⁵⁾.

Voor al ook in de brief aan de Efeziërs wordt over deze alle ware gelovigen omvattende kerk gesproken. Paulus heeft het oog op deze kerk als hij er op wijst dat God alles onder de voeten van Christus heeft gesteld en Hem als een Hoofd boven al wat is aan de kerk, die zijn lichaam is, heeft gegeven. Paulus spreekt ook van deze kerk in het deel van zijn brief waarin hij het huwelijk van een man en een vrouw vergelijkt met de gemeenschap waarin Christus leeft met de zijnen.

Van deze kerk zegt Paulus in hoofdstuk vier in de eerste plaats, dat zij één lichaam is, door één Geest wordt bezielend en dat zij geroepen is in de éne hoop van haar roeping.

Voorts dat zij één Heer heeft, uit één geloof in het evangelie leeft en door één doop in Christus werd ingelijfd en zo deel heeft aan het volle heil in Hem.

En ten slotte dat God, de Vader van alle gelovigen, boven al die gelovigen is, d.w.z. soeverein over hen regeert, door allen zijn heerschappij uitoefent en door zijn Geest in allen woont en werkt.

Nadrukkelijk verklaart Prof. Greijdanus in zijn verklaring van dit brieffragment nu dat het hier gaat om de kerk waartoe **alle** gelovigen behoren. Hij schrijft letterlijk: „Alle gelovigen vormen samen het éne lichaam van Christus, 1 : 23 : 4 : 26, waarin de Heilige Geest als de ziel woont”.

Op bijzonder duidelijke, voor geen misverstand vatbare wijze heeft Prof. Greijdanus op dit aspect van de kerk gewezen in zijn ver-

INHOUD:

Gods grote daden door Abram	P.
„Gij hebt gehoord dat tot de ouden gezegd is”	G. V.
„Elk waar gelovige behoort tot de kerk”	C. V.
Over de kenmerken van de ware kerk	H. D. v. W.
Een rode roos voor God	D. W. L. M.
Ariëns en de Integraal Katholieken	J. W.
Boekbespreking	
Over het eeuwige leven	G. V.
Kerkelijk Leven — Persschouw	
Ingezonden — Kerknieuws	

handeling over „Kerk en Koninkrijk Gods”. Hij schreef daarin o.a. het volgende:

„De kerk bestaat uit mensen. De heilige engelen behoren er niet toe. Het zijn mensen, die door God ter zaligheid zijn verkoren, door de Zoon Gods zijn vrijgekocht, door Hem worden geroepen en vergaderd, begiftigd met vergeving van zonden, vernieuwd door de Heilige Geest gebracht tot het dienen van God met het ganse hart en leven, hoezeer dan hier nog slechts in beginsel, en eens bekleed met volle heiligheid en zaligheid.

Elk waar gelovige behoort tot de kerk.

Maar toch spreken we niet van de individuele gelovige als kerk. Kerk doet denken aan meer dan één, en aan samenvoeging, vergadering, ordening. Een huis is niet maar een steen, doch een ordelijke verbinding van stenen. Een lichaam is niet slechts één lid, doch een geheel van leden. Elk gelovige heeft wel zijn plaats in de kerk, en zijn taak, en zijn gaven ten aanzien van de kerk, en in het koninkrijk Gods. Maar eerst verschillende gelovigen met elkaar verenigd naar eis des Heren in geloof en samenwerking, vormen kerk; **en alle gelovigen met elkander over de gehele aarde, uit alle eeuwen, verleden en toekomstig, op aarde en in de hemel, vormen tezamen DE kerk, met Christus als haar hoofd”.**

In de op dit referaat gevolgde discussie verduidelijkte Prof. Greijdanus zijn opvatting nog op deze wijze:

„Elk waar gelovige behoort tot de kerk. Daar bedoel ik alle uitverkorenen Gods mee: die vormen samen de kerk. Ik heb het niet over de openbaring van de kerk in een bepaalde groep. Elk waar gelovige is lid door Gods werking in zijn hart van het lichaam van Christus. Ik heb dan al de uitverkorenen er bij genomen over heel de aarde, ja zelfs ook die in de hemel zijn en nog geboren moeten worden. Allen, wien God een plaats gegeven heeft of nog geven zal. Het kan zeer zeker zo zijn, dat op een bepaalde plaats, mensen, die wel ware gelovigen zijn, zich niet bij de kerk hebben aangesloten, zoals die zich daar openbaart. Een mens kan in zonden leven en toch de band aan Christus hebben”.

Zo oordeelde Prof. Greijdanus naar de Schrift.

Het is nodig en geboden zich tegen alle pluriformiteitstheoriën met hand en tand te verzetten.

Het is ook nodig en geboden er steeds aan te herinneren dat God zijn kerk vraagt zich steeds door te institueren naar zijn Woord.

En het is vooral ook nodig dat elke kerk zich met grote ernst afvraagt of ze niet de kentekenen van de valse kerk gaat vertonen.

Maar het is niet minder nodig en geboden er aan te denken dat „elk waar gelovige behoort bij de kerk”.

C.V.

¹⁾ 1 Kor. 11 : 14, 17 - 34; 1 Kor. 14 : 4, 19, 28, 35..

²⁾ Openb. 5 : 11; 8 : 3; 1 Kor. 4 : 17; Phil. 4 : 15; Openb. 15 : 22; Hand. 8 : 1; 11 : 22; Rom. 16 : 1; 1 Kor. 1 : 2; 2 Kor. 1 : 2 enz.

³⁾ Gal. 1 : 22; 1 Thess. 2 : 14; Gal. 1 : 2; 2 Kor. 8 : 1.

⁴⁾ Rom. 16 : 5; 1 Kor. 16 : 19; Kol. 4 : 15; Phil. 2.

⁵⁾ Math. 16 : 18; Hand. 9 : 31; 1 Kor. 6 : 4; 12 : 28; Ef. 1 : 22; 3 : 10; 5 : 23; Kol. 1 : 18,24; Phil. 3 : 6.

Over de kenmerken van de ware kerk

spreekt artikel 29 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis, en wij kennen ze alle op een prik, deze drie: de zuivere verkondiging van Gods Woord, de zuivere bediening van de sacramenten en de handhaving van de tucht. Maar over de kenmerken van de ware kerk spreekt ook Psalm 15. Hoor maar:

Here, wie mag verkeren in Uw tent?
Wie mag wonen op Uw heilige berg?

Nietwaar, die vormen toch de ware kerk, dewelke wij, zolang wij in dit leven zijn slechts zien als een gebouw in aanbouw, in de steigers nog, dat eens voltooid, vol-maakt door Christus, die van dat gebouw bouwmeester is en hoeksteen tegelijk, aan de Vader zal worden opgeleverd. Welnu, wie zal verwaardigd worden als steen ingevoegd te worden in dat volmaakte gebouw? Slechts hij en zij die waardig gekeurd zal worden door de bouwmeester Christus om geplaatst te worden op het fundament Christus. Laat ieder mens nu zwijgen, want Hij keurt voor mensen ondoorgankelijk; gans anders dan de aardse bouwlieden die Hem zelf zelfs geen plaats als gewone steen waardig keurden (Psalm 118): hij aanvaardt Rachab de hoer, en Zacheus en de moordenaar aan het kruis; en de rijke jongeling, die zich naar de voor allen geldende normen van artikel 29 bij de ware kerk gevoegd had, die door geen aardse kerkeraad geëxcommuniceerd zou zijn, maar gaarne in alle ambten aanvaard, ging bedroefd van Hem heen toen Hij zijn heel individuele toetssteen aanlegde en hem er aan ontdekte dat hij niet paste in het gebouw van de volmaakte ware kerk, waarvan Christus de uiterste hoeksteen is. Toch noemde de jonge man Hem **goede meester**. Voorwaar, niet ieder die zegt Here Here zal ingaan. (Mattheus 7 : 21). Wij kunnen niet verder keuren dan naar wat iemand zegt en naar wat hij doet. De Heer keurt de harten.

Here, wie mag verkeren in Uw tent?
Wie mag wonen op Uw heilige berg?

Die onberispelijk wandelt
en doet wat recht is
en waarheid spreekt **in zijn hart**,
spreekt **in zijn hart**,
die met zijn tong niet lastert,
die zijn metgezel geen kwaad doet
en geen smaagd op zijn naaste laadt;
in wiens ogen de verwerpelijke veracht is
terwijl hij hen eert, die de Here vrezen.
Heeft hij tot zijn schade gezworen,
hij verandert niet;
hij leent zijn geld niet op woeker
en aanvaardt geen geschenk tegen de
onschuldige.
Wie zó handelt zal nimmer wankelen.

Maar, zal iemand zeggen, gij moogt toch niet zeggen dat Psalm 15 en artikel 29 beide handelden over de kenmerken van de ware kerk. Daarover handelt wel artikel 29, Psalm 15 daarentegen handelt over de kenmerken van de ware gelovigen. Maar hoe nu, is niet de kerk naar artikel 27 N.G.B. de heilige vergadering der ware Christ-gelovigen? Van alle ware gelovigen dus?

„Niemand heeft ooit de kerk gezien?” leerde ons K.S.; zij schuift door de wereldgeschiedenis heen; een deel is reeds boven, een deel is nu op aarde en daarvan ziet elke aardbewoner maar weinig, en een deel komt nog. De kerk is een gebouw in aanbouw. Wij zien het deel dat hier is en nu. En wij zien aan wat voor ogen is.

Hadden wij geleefd ten tijde dat Jezus op aarde was, dan zouden wij de gemeente van Nazareth bij toetsing aan artikel 29 N.G.B. stellig bevonden hebben de ware kerk te zijn. Immers, daar was de allerzuiverste prediking van het evangelie, van de Here Christus zelf. En de gemeente ontving deze prediking met vreugde: zij gaven Hem allen getuigenis, en verwonderden zich over de aangename woorden die uit Zijn mond voortkwamen (Lukas 4 : 24) ook nadat Hij hun had gezegd dat „heden” de messiaanse profetie van Jesaja in hun oren vervuld was. Hier had iedere aardse prediker moeten eindigen, en hij zou zich waarschijnlijk verheugd hebben over deze openbaring van de ware kerk. Maar

Jezus Christus ging verder, zoals Hij alleen kan. Hij ging van de toets naar artikel 29 door op die naar Psalm 15. Artikel 29 spreekt alleen over de **verkondiging** van het evangelie, over de **bediening** van de sacramenten, over de **oefening** van tucht. Psalm 15 vraagt naar het **antwoord** daarop, ook het verborgen antwoord van het hart. Het hoort bij elkaar, maar het uiterste van Psalm 15 is voor de mens onbereikbaar, ook voor de menselijke ambtsdrager.

Christus kende de gemeente van Nazareth: zij meende **aanspraken** te hebben, nu deze grote profeet, die de vervulling was van de profetieën van Jesaja, ja van alle profetieën van het Oude Testament, in haar midden was opgegroeid. Heeft Kapernaüm wonderen gezien? Dan mogen wij toch minstens hetzelfde verwachten? Maar toen Christus hun zei dat de Here zulke aanspraken niet erkent, maar dat Hij héél anders voorrang geeft: geen weduwe uit Israël om Elia te onderhouden, maar Sarepta Sidonis, geen Israëlitische melaatse om door Elisa gereinigd te worden, maar Naäman de Syrier, toen werd die mooie gemeente van Nazareth plotseling bevonden tegen God te strijden: zij maakten zich op om de Messias van de steilte van de berg af te werpen!).

Dit verhaal en veel andere gegevens uit de Schrift moesten ons bijzonder voorzichtig maken in het onszelf kwalificeren als de ware kerk. We moesten maar zo leven, ieder privé en ook in ons samen-leven, dat de Here ons ware kerk zal noemen. Heeft niet een bekende prediker gezegd: als ik later in de hemel ben zal ik mij over drieërlei verbazen: ten eerste over velen die er zijn, ten tweede over velen die er niet zijn, en het meest zal ik mij verbazen dat ik er zelf ben? En daar zal toch pas de ware kerk klaar en zichtbaar zijn. De stal is belangrijk, maar zij is er voor de schapen, en zo lang deze bedeling duurt zal gelden het woord van de goede herder: Ik heb nog andere schapen, die van deze stal niet zijn, deze moet ik ook toebrengen. We moesten meer er op **uit** zijn om met Hem te vergaderen, dan maar knus **in** ons eigen stalletje te zitten genieten van het ware kerk zijn. Wie met mij niet vergadert, die verstrooit, heeft Christus gezegd; wanneer we dat beamen, doen we dat dan niet te veel in statische zin, geheel tegen de zin van het dynamische „vergaderen” in? Zijn we niet geneigd met Johannes ieder te verbieden die in Christus' naam duivelen uitwerpt, „omdat hij niet met

ons U volgt” (Lukas 9 : 49); maar Jezus zeide tot hem: belet het niet, want wie niet tegen U is is vóór U. (vs. 50).

Wanneer er in onze tijd allerlei spanningen en procedures in de kerk zijn die tot breuk kunnen leiden — wat God genadiglijk verhoede — dan zal dat formeel wel weer als altijd geschieden om kwesties van orde, maar het „materiële” punt dat er achter zit zal zijn de verschillende beschouwing omtrent de kerk. Die mogelijkheid moest ieder kerklid verbijsteren. Over allerlei punten uit de confessie is een geschil onder zondige, kortzichtige mensen denkbaar dat tot breuk leidt, al is die slechts geoorloofd op punten van zodanig gewicht dat de „definitie” die artikel 27 N.G.B. van de kerk geeft in het geding komt; als opvattingen verkondigd worden die de vraag wettigen: zijn mensen met zulke opvattingen nog te zien als ware Christ-gelovigen, al hun zaligheid verwachende in Jezus Christus, gewassen door Zijn bloed, geheiligd en verzegeld door de Heilige Geest?

Herinnerd moge worden aan de voortdurende strijd van Prof. dr. K. Schilder in de jaren 1936-1942 tegen „uitbouw van de belijdenis”: iedere niet strikt geboden toegevoegde confessionele uitspraak maakt de toegangsdeur naar de kerk smaller dan artikel 27 N.G.B. wil.

Maar een breuk op het punt van de ware kerk zoals dat onder ons in discussie is, althans achter de discussies zit, zou van een uiterste dwaasheid zijn. Het zou zijn een ad absurdum voeren van het steeds geziene verschijnsel dat kwesties in de kerk worden afgeleid naar formele zaken. Ad absurdum, omdat hier achter dit punt van wezenlijk formele aard (hoe zien we onszelf, hoe zien we anderen?) geen materieel punt meer verborgen zou zitten.

Het zal wel weer verwerpelijk relativeren genoemd worden wat ik schreef. Het zij zo. Maar in de strijd om de vrijmaking zijn wij het niet geweest die onze zienswijzen absoluut wilden stellen; wij streden voor behoud van de ruimte waarin wij sedert 1892 en sedert 1905 geleefd hadden. De breuk is gekomen toen van andere zijde ons die ruimte betwist werd en geëist werd dat wij geen gekloofde haar zouden wijken van zienswijzen die niet bewezen konden worden naar de Schrift te zijn.

H. D. van Wijk

1). Jaren geleden hoorde ik hierover een preek van ds. J. F. Wijnhoud; in het geschrevene zal daaruit wel iets terug te vinden zijn.

Een rode roos voor God

Onlangs hoorde ik van een bruidegom, die — na al de kostbare plichten voor zijn aanstaand huwelijk te hebben vervuld — nog net genoeg geld op zak had om zijn bruid één rode roos mee te brengen. Dat was haar genoeg. De lieve bruid was waarschijnlijk oneindig meer waard, maar de moderne vrouw heeft een economische inslag en neemt het symbool voor de werkelijkheid. Dat maakt haar trouwens charmant.

Vergeet nu die piekfijne bruidegom en zijn charmante bruid, en zet even die rode roos op een vaasje vóór u, als u het volgende leest.

* * *

De Evangelische Academie van Tutzing gaf onlangs een gramfoonplaatje uit met twee liederen, gezongen door een koor (zich noemende der Botho-Lucas-Chor). De liederen heten „Danke” en „Antwort auf alle Fragen”). U zult er genoeg aan beleven, wanneer u dit plaatje voor uw echtgenoot of kinderen meebrengt: uw kinderen zullen het niet minder waarderen dan hun tophits, en uw vrouw zal het waarschijnlijk op een morgen — als ze alleen thuis is — door de kamer laten klinken. En daar zal ze goed aan doen: ze zal er veel troost en vreugde uit halen. Want met het hart te geloven tot rechtvaardigheid is een heel ding, maar met de mond te belijden tot zaligheid is nog meer.

Het koor zingt met mannen- en vrouwen-

stemmen in octaven, zoals wij in de kerk doen. De instrumentale ondergrond past volkomen in het moderne populaire idioom: een fluit, een luit, een strijkbas die niet strijkt maar tokkelt, en dit alles verbonden door een elektronisch klavier. Ook tot het moderne klankidioom behoort de brutale modulatie, die elk couplet op een hoger terras brengt. En daar is wel iets tegen in te brengen. In de klassieke muziek geloofde men nog aan de eenheid van tonaliteit, welke door enkele verwante tegenstellende toonaarden werd beklemtoond. Zoals het klassieke drama de eenheid van tijd, plaats en handeling in het oog hield. Vandaag gaat dat anders. Na Regers geforceerde modulaties en Hindemiths neutrale 12-toonssysteem is de eenheid van tonaliteit eigenlijk verloochend: zonder blikken of blozen sleept het moderne lied u bij de haren langs a-tonale muizentrapjes, van kwaad tot erger. In dit geval nog met een modulerend accoord tussen de coupletten — het kan vandaag ook al zonder dit laatste hulpmiddel. Op deze wijze kan een lied in D beginnen, en het laatste couplet in Fis eindigen!

Drie van elke vier zinnen beginnen met „Danke”, en het gehele koor neemt aan die dank deel. De rest van de tekst wordt gezongen door enkele zeer verstaanbare solostemmen: een vreugde, deze stemmen in uw hart te horen meeklinken. Ze zingen namelijk

juist dat, waar u in de chaos van zorgjes, moeilijkheidjes en conflictjes zo weinig aan toekomt. „Dank Heer”, zo zingt het koor:

„Dank Heer, voor deze mooie morgen,
dank Heer, voor elke nieuwe dag,
dank Heer, dat ik nu al mijn zorgen
op U werpen mag.

Dank Heer voor alle goede vrienden,
dank U voor elke naaste,
dank voor alles wat liefelijk is
en wel luidt,
dank voor de muziek”.

Hebt u wel eens gedankt voor de muziek? Acht u de muziek een ding, serieus genoeg om dank-u-wel voor te zeggen? Schubert wel. Die schreef een ode aan „Du, holde Kunst”. Maar hij aanbad de muziek als een afgod, en vergat de grote Schepper aller dingen.

„Dank U voor veel beproeving,
dank U voor elk goed woord,
dank, dat Uw hand mij overal wil leiden.

Dank Heer, dat ik Uw woord versta,
dank U, dat U mij Uw Geest schenkt,
dank, dat U alle mensen,
ver en nabij, liefhebt.

Dank Heer! Uw genade kent geen
grenzen,
dank - ik houd mij daaraan vast.
Dank! o Heer ik wil U danken,
dat ik danken kan”.

Daarmee is de cyclus rond en het lied uit. De zanger dankt „omdat” hij danken kan. Niet omdat er iets te danken is, niet omdat hij geleerd heeft dank u wel te zeggen. Hij dankt omdat hij ziet, dat zijn dankbaarheid niet uit hemzelf opbloeit, maar een gave Gods is. De dankbaarheid is het eerste bewijs van onze verlossing (Zd 32), de eerste Christendeugd.

Wij met onze dogmatische inslag weten ons religieuze leven aardig in te delen. Wij spreken van een stuk der ellende, van verlossing en dankbaarheid — en dat is goed zo. Alleen: wanneer onze dankbaarheid meer is dan een leerstuk, meer dan een stuk uit ons leven, wanneer ons leven zelf een dankoffer wordt, dan wil het gaan zingen in ons. Dan resonneert de sympathieke alt in ons hart en voegt zich onze dank bij die van het Botho-Lucas-koor. Sterker: dan wordt het klimaat geschapen, waarin onze vruchten der dankbaarheid goed willen groeien. Een klimaat, waarin het goed is te leven!

De keerzijde van deze plaat (Antwort auf alle Fragen) is zo mogelijk nog mooier. In brede marsmaat, met veerkrachtig gepuncteerd ritme, zingt het koor, met dezelfde muzikale middelen plus enig koper, zijn dank uit aan Gods woord. De tekst is zo reëel als het maar kan, zó uit ons hart gegrepen. Ook de melodievoering, maat, illustratieve begeleiding, ze passen volkomen in ons toonklimaat. De inhoud:

„Antwoord op alle vragen geeft ons
Uw woord,
uitweg uit alle problemen wijst ons
Uw woord,
Want zoveel in de wereld kiest voor
het kwade;
alles streeft naar macht, en wie gelooft
wordt uitgelachen.
En Gijzelf, Gij blijft stom, en wij vragen:
waarom, waarom?....
Antwoord op alle vragen geeft ons
Uw woord”.

„Als de naaste ons krenkt en geen mens
aan ons denkt,
als het leven ons teveel is en ons
hart bezwijkt,
en Gij blijft zwijgen en wij vragen:
waarom, waarom?....
Antwoord op alle vragen geeft ons
Uw woord!”

Op het laatste accoord wankelen de fundamenten en schallen bazuinen. Het Woord treedt in de plaats van het woord.

Dit lied is een blijde geloofsbelijdenis. En eigenlijk is dit nog wat te veel liturgisch gesproken. De Lutherse kerk, die deze wonder-schone bloemen ziet bloeien, moge veel gebreken hebben. Misschien wel zoveel als wij — als u van overdrijven houdt. Maar haar kinderen weten: dat dankbaarheid de eerste Christendeugd is; dat de Satan niet alle mooie liederen hoeft te hebben; en dat je veilig kunt gaan zitten bij mensen, die Gods lof uitzingen.

Nu, gaat er eens bij zitten. U zult er geen spijt van hebben. Sla dan maar eens een kolom van ons beroerde „kerkelijk leven” over, en zing mee met het Botho-Lucas-Chor.

Dwars door het stuk der elektronische ellende en de losgeslagen tonaliteit heen belandt u in het stuk der schamele dankbaarheid. U biedt Gode een enkele roos. Het is weinig, maar het wordt in genade aanvaard.

D. W. L. M.

*) E 22073 Electrola (45 toeren EG 9258) Köln.

zonder onderbreking de giftige pijlen van leugen, laster en verdachtmaking werden afgevuurd.

De grote Poels, dr. Sloet, dr. Brom, pastoor van Schaik, werden door de principiële terriers van rector Thomson met 'n vasthoudendheid deze dieren eigen, achtervolgd.

Maar zij konden zich verweren en deden dat met overtuiging.

„Het zijn de slechtste vruchten niet waaraan de wespen knagen”, zei pastoor dr. Sloet, de medewerker van Ariëns. „Het is een onderscheiding door die bende als tegenstander te worden beschouwd”, reageerde van Schaik, de latere monseigneur. Ariëns reageerde anders.

Hij, de bedeesde en fijnbesnaarde, had zich nooit tegen misverstand kunnen verweren, tegenover kwaadaardige laster stond hij bevend en hulpeloos.

De overigens niet zo strijdlustige van Schaik drong bij Ariëns aan: „Fons, je moet je niet laten overdonderen; je bent aan jezelf en aan ons verplicht er flink op los te turven.”

Sloet en Ruys de Berenbroek schreven verweerteksten voor hem; hij behoefde er alleen maar zijn handtekening onder te zetten.

Maar Ariëns kon en wilde zich niet verweren.

De modderstroom van leugen liet hij zonder verweer over zich komen al verstikte zij hem.

Ariëns, de minst weerbare, misschien juist daarom de meest gehoonde en gesarde, bleef zwijgen en zijn gezondheid leed er onder.

Elk nieuw nummer van „Rome, tijdschrift gewijd aan de verdediging der katholieke beginselen” betekende voor hem een marteling.

Paus Benedictus XV maakte in het najaar van 1914 een resoluut einde aan het gekuip van deze perverse kerkhervormers.

De Roomse geschiedschrijvers en biografen — en het zijn vele — spreken en schrijven niet graag en alleen als het niet anders kan over deze donkere periode „uit het rijke roomse leven”.

Waarom wij er wél enige aandacht aan besteden?

Zeker niet om met de vinger in één bepaalde richting te wijzen.

En dan vanzelfsprekend in de richting van ons af.

Er zit een les in deze korte historie.

Als de ijver het van de broederliefde wint, dan kent de mens zichzelf — en ontziet hij de broeder niet.

Het zijn de Ariënsen die geen verweer hebben.

Er is nog een korte historie uit ongeveer dezelfde tijd.

Toen Schaepman in Rome stierf, zond dr. Kuyper als eerste uit het vaderland een telegram: „Qui non fleret” hetgeen betekent: Wie zou niet wenen.

Er hoeft geen bevriende prelaat te sterven om dit in de ziel te voelen branden.

Wormer.

Jac. Wijnands.

Ariëns en de Integraal Katholieken

In de jaren tussen 1908 en 1914 is het Roomse leven in ons vaderland in heftige beroering geweest door het optreden van een groep ijveraars, die zich „integraal-Katholieken” noemden.

Zonder het optreden van deze zeloten zou deze tijd voor de Roomsers in ons land toch al moeilijk genoeg zijn geweest.

Schaepman was in 1903 gestorven zonder duidelijk bericht na te laten aangaande zijn opvolging of opvolger. De jarenlange strijd over de vorm van sociale organisatie liep naar het hoogtepunt.

In deze voor het Roomse leven zo kwetsbare periode, om precies te zijn in 1907, zond paus Pius X zijn waarschuwing tegen wat hij het „Modernisme” noemde de wereld in.

Wat het modernisme was werd niet precies beschreven en kon ook moeilijk gedefinieerd worden. Het complex van ketterijen waarop de paus doelde had haar protestantse voorloopster gehad in de rationalistische „Verlichting”.

Intussen had de nogal vage omschrijving van het modernisme voor het roomse leven in ons land verstrekkende gevolgen.

Onder aanvoering van de Rotterdamse

rector Thomson begon een groep zeloten een principiële speurtocht naar werkelijke, maar in werkelijkheid naar vermeende modernistische tendenzen.

Zij noemden zich „integraal-katholieken”, hetgeen zoveel betekent als echte of ware katholieken. Naar eigen zeggen werden hun activiteiten beheerst en gestuurd door „heilige ijver voor de zaak des Heren”.

Rector Thomson was hoofdredacteur van „De Maasbode”, toen door verstandige roomsers „De Raasbode” genoemd. Tevens was hij hoofdredacteur van het tijdschrift „Rome: Tijdschrift gewijd aan de verdediging der katholieke beginselen.”

Elke mening of opvatting welke niet strookte met de meningen en opvattingen van de integrale ijveraars werd zonder meer als modernistische ketterij gedoodverfd. Elk persoon die niet con amore achter hun gewaagde interpretaties stond kwam openlijk aan de schandpaal.

En het waren juist de edelste en nobelste figuren uit roomse kring die het slachtoffer werden van de leugen en laster der integralisten.

Het was de edelste en de nobelste van allen, de priester Alfons Ariëns, op wie

BOEKBESPREKING

W. Albeda, W. K. N. Schmelzer. **Bezitsvorming.** Mens en Medemens, Aspecten der Sociale werkelijkheid. Uitgeverij Het Spectrum, Utrecht - Antwerpen 1963.

Dr. Albeda, secretaris van het Christelijk Nationaal Vakverbond, schrijft in dit boekje van 147 pagina's over het waarom en het hoe van de bezitsvorming. Drs. Schmelzer, de tegenwoordige fractievoorzitter van de K.V.P. in de Tweede Kamer, geeft „enige overpeinzingen en ervaringen”.

De bezitsvorming, het vele dat er over ge-

schreven wordt en het weinige dat er tot op heden bereikt kon worden, is een facet van de wijzigingen die de maatschappij ondergaat. Wat de auteurs noemen „de brede lagen van ons volk” komen via allerlei organisaties naar voren. De inkomens- en vermogensverdeling komt op de helling — althans theoretisch — en de vraag wordt gesteld hoe het economisch proces zodanig ingericht kan worden dat de maatschappelijk mindere klassen van de samenleving er bij gebaat zijn. Dit heeft voor- en nadelen. Uiteraard gaat het niet aan de economische machine te laten werken voor slechts kleine groepen bezitters. De vooruitgang die in de produktiviteit tot stand komt dient toegerekend te worden: maar hoe en op welke wijze? Is het bovendien nodig hier in te grijpen en de ontwikkeling te sturen? En zo ja, wat is er te bereiken?

Na lezing van dit geschrift zal Drs. Schmelzer mij wel onder de sceptici (pag. 129) rangschikken, want ik zie in wat hier — overigens door zo bevoegde auteurs — gebracht wordt niet meer dan het bekende kruimelwerk. Albeda noemt twee wegen naar bezitsvorming t.w. sparen en winstdeling. Hij geeft zelf al voldoende redenen om van het sparen als manier tot vermogensvorming geen wonderen te verwachten (pagina's 34 t.m. 42).

Het gemiddeld inkomen is nog laag, de behoefte aan duurzame consumptiegoederen nog steeds hoog, en de inflatie die intermitte-

rend de Westerse economieën treft, knaagt zodanig aan de besparingen, die niet in onroerend goed of effecten belegd worden, dat het netto resultaat van rente en geldontwaarding maar pover is.

Winstdeling biedt iets meer perspectief, maar hier zijn er genoeg obstakels bij de uitvoering. Sommigen willen nationale, anderen bedrijfstaksgewijze winstdeling, weer anderen ondernemingswinstdeling. Sommigen willen het winstaandeel geheel of gedeeltelijk blokkeren, anderen in 't geheel niet. Een regeling als die Albeda op pag. 53 vermeldt (Philips-personeelsobligaties) lijkt mij ook niet ideaal en het komt er op neer dat bezitsvorming bij de werknemers via winstdeling ook een kwestie van willen en kunnen sparen is. Ik deel dan ook de mening van de meeste economen dat bezitsvorming prematuur is voor de grote massa en dat nog steeds alle aandacht gericht moet zijn op productiviteitsverbetering en inkomensverhoging.

Evenwel is daarmee niets ten nadele van dit boekje gezegd dat evenwichtig en op gematigde wijze een pleidooi houdt voor bezitsvorming en enkele wegen (belastingfaciliteiten, premieëring van besparingen, uitgifte van volksaandelen) beziet waarop deze gestimuleerd zou kunnen worden. Als overzicht is dit boekje nuttig, als programma voorshands prematuur.

H. W. de Jong.

Over het eeuwige leven

(Antwoord aan de heer L. Roorda Phzn)

Hooggeachte broeder Roorda,

Volgens belofte zou ik in ons blad op Uw ingezonden artikel antwoorden. Laat ik beginnen U voor uw oppositie te danken. Thans moge ik — zo beknopt mogelijk — U het volgende opmerken:

1. Hetgeen ik schreef over „het eeuwige leven” stond in mijn artikel (Opbouw 28 februari 1964) in een bepaald raam, dat van het belovende spreken Gods. In uw bestrijding hebt U met dat thema geen rekening gehouden, maar het geschrevene over het eeuwige leven uit dat raam uitgelicht. Dat lijkt me methodisch onjuist. Het zou nog zo erg niet zijn als dat raam een uitvinding van mij was. Maar het is een kader van de Schrift, gelijk ik met voorbeelden — er waren er veel meer te noemen — aantoonde. Nu kan ik mij daarin hebben vergist. Maar dat had U dan bij een methodisch juiste bestrijding moeten aantonen.

2. U zegt dat hetgeen ik over „het eeuwige leven opmerkte” het gevoelen van ds. B. Telder steunt. Ik ontken dat. Wanneer het eeuwige leven na Christus' wederkomst begint, is daarmee nog niets gezegd over de vraag of de doden bewust en actief zijn in hun situatie van een dode zijn. De doden, die niet in de Here sterven, zijn op het traditionele standpunt ook bewust en actief, maar — daarover zijn we het eens — het eeuwige leven hebben zij niet. U zoudt hoogstens kunnen zeggen dat, mocht ik gelijk hebben, ds. Telder niet meer met de Schriftplaatsen die over het eeuwige leven spreken, kan bestreden worden.

3. U constateert dat mijn gevoelen op dit punt betekend dat ik in strijd kom met Sevenster, A. G. Honig, A. Kuyper Sr., H. Bavinck, G. C. Berkouwer, A. Janse en Ursinus. Ik zou de lijst met vele prominente namen kunnen vermeerderen. Maar het is toch geoorloofd met deze mannen van mening te verschillen?

Bijvoorbeeld met dr. A. Kuyper, wanneer deze de belofte der wedergeboorte verstaat als een vervulde belofte en daarom concludeert tot de (veronderstelde) wedergeboorte als subjectieve grond voor de doop? Ook hier verstond Kuyper niets van het belovende spreken Gods.

4. U beschuldigt mij van afwijking van de belijdenis. Bij zo iets spitst men altijd en zeker thans de oren. U adstrueert de aanklacht met een beroep op artikel 35 n.g.b. en antwoord 75 van de catechismus, subsidiair met het avondmaalsformulier. U bemerkt echter, dunkt mij, niet dat U bij de exegetische van art. 35 en antw. 75 reeds bij voorbaat hebt aangenomen dat daar van het eeuwige leven als een tegenwoordig goed zou worden gesproken. Hetgeen te bewijzen was. Bovendien vereenzelvigd U zonder enig bewijs „geestelijk leven”, het leven uit de Geest, naar het Woord, met „het eeuwige leven”? Ik ontken niet dat Gods kinderen nu reeds door de Geest Gods uit het geloof leven, maar waar vereenzelvigd de Schrift dat met „het eeuwige leven”? En

indien U de formulieren tegen mij in stelling brengt, wilt U dan ook eens denken aan het doopsformulier, waar gezegd wordt dat de Heilige Geest ons toe-eigent „hetgeen wij in Christus hebben, namelijk de afwassing van onze zonden en de dagelijkse vernieuwing van ons leven, tot dat wij eindelijk in de gemeente der uitverkorenen IN HET EEUWIGE LEVEN onbevlekt zullen gesteld worden”?

5. Daarbij heb ik bepaald bezwaar tegen de wijze waarop U de belijdenis en de liturgische geschriften hanteert. De wettigheid van uw conclusie dat deze zouden spreken over het eeuwige leven als een aanwezig en tegenwoordig goed, ontken ik. Maar ook al zou zulk een conclusie gewettigd zijn dan dienen we niet te vergeten dat de confessie noch de catechismus noch het avondmaalsformulier opzettelijk over de aard en de tijd van het eeuwige leven handelen, maar over een andere zaak: dat Christus' gekruisigd lichaam en vergoten bloed, betekend en verzegeld in het gebroken brood en de vergoten wijn van het sacrament, waarachtige spijs en drank zijn. Daar gaat het over. Over de aard en de tijd van het eeuwige leven dat zeker met deze waarachtige spijs en drank verband houdt spreken de formulieren zich op die plaatsen niet uit. En dat moet verklaard worden naar de Schrift.

6. Dan heb ik bezwaar tegen het feit dat U in uw bestrijding u beperkt tot de schriftplaatsen uit de geschriften van Johannes. Had ik ongelijk toen ik aantoonde dat de niet-johanneïsche plaatsen het eeuwige leven in nauw verband zien met de opstanding der doden en als een beloofd en toekomstig goed? En indien niet, heeft hier dan de regel van Schrift met Schrift vergelijkbaar niets te zeggen voor de verklaring van de Johanneïsche plaatsen? We geloven toch de eenheid der Schriften?

7. U haalt Joh. 14 : 16 aan. De belofte, dat de Heilige Geest in eeuwigheid bij ons zal blijven. Ik begrijp waarlijk niet wat U in dit verband met deze plaats wilt. De Here Jezus zegt hier dat de Geest niet, zoals Christus zelf, voor een korte tijd bij de kerk zijn zal, maar blijven tot in eeuwigheid. U koppelt aan het citaat van deze plaats antwoord 53 van de catechismus: dat de Heilige Geest mij gegeven is opdat Hij..... eeuwig bij mij blijve. Ik vraag weer: wat zegt dat voor de vraag of het eeuwige leven een tegenwoordig dan wel een toekomstig goed is? U gaat in heel uw betoog voortdurend van de ene soort over op de andere. Leven is bij u overal het eeuwige leven, een eeuwig = onverliesbaar = onwankelbaar lidmaatschap der kerk = het eeuwige leven.

8. Hetzelfde gebrek aan onderscheiding treft ook in het gebruik dat u maakt van antwoord 58 van de catechismus „nademaal ik nu het begin(sel) der eeuwige vreugde in mijn hart gevoel”. En u stelt zonder meer per definitie en per conclusie: dus heb ik nu reeds het eeuwige leven. Maar wij zijn als gelovigen nu reeds verheugd over de bruiloft des Lams. Terecht:

„zalig zijn zij, die genodigd zijn tot het avondmaal van de bruiloft des Lams”. Op. 19 : 9. Die nodiging maakt ons vandaag al blij. Maar genodigd zijn tot een bruiloft is toch niet hetzelfde als bruiloft vieren, aanzitten aan dat avondmaal? Op uw standpunt is die bruiloft al begonnen.

9. U citeert antwoord 54: „dat ik van de kerk een levend lidmaat ben en eeuwig zal blijven” en D.L. hfdst. 5 § 9: „waarmede zij zekerlijk geloven, dat zij zijn en altijd blijven zullen ware en levende leden der kerk en dat zij hebben vergeving der zonden, en het eeuwige leven”. Ik wees er reeds op: ook hier vereenzelvigd u zonder meer het waar en levend lid der kerk zijn en blijven, de onberouwelijkheid van Gods beloften en de volharding der heiligen (daarover gaat het en over de verzekerdheid daarvan) met 'het eeuwige leven' als een aanwezig goed. En over de tijd en de aard van het eeuwige leven spreekt hier noch de catechismus, noch het andere geschrift. Bovendien: wat de vergeving der zonden betreft moet u eens lezen Jes. 53 : 24: „het volk dat daar woont zal vergeving van ongerechtigheid hebben”.

10. Leest u ook eens Openbaring 21 : 1-8, heel het verband: „wie overwint zal deze dingen beërven”. Zàl. Dan komt voor de anderen de tweede dood. Ef. 20 : 14. Die tweede dood gaat in na de jongste dag. Over de gelovigen heeft deze tweede dood geen macht. Op. 20 : 6. En zij zullen van deze tweede dood geen schade lijden. Op. 2 : 11. Dat wordt van de eerste dood niet gezegd: die gaat tot alle mensen door. Rom. 5 : 12. En als de tweede dood komt over de kinderen der ongehoorzaamheid, dan gaan de rechtvaardigen naar HET EEUWIGE LEVEN. Matth. 25 : 46.

Die staan naast elkaar: de eeuwige straf, Matth. 25 : 46, en het eeuwige leven. Beide toekomstig. De tweede dood. En de eeuwige heerlijkheid. Op. 2 : 11, 20 : 6, 20 : 14, 21 : 8.

De eerste dood gaat tot allen door. Rom. 5 : 12. Het hoe van de situatie in de eerste dood, de tijd tussen het sterven en de opstanding, is een hoofdstuk op zichzelf. Maar de Schrift noemt die toestand der gelovigen nergens de toestand van het eeuwige leven.

En de hooftzaak is en blijft: het belovende spreken is waarachtig en getrouw. Op. 19 : 9. Zó waarachtig dat de Schrift in haar openbaringswoorden de beloften met de door de beloften aangeduide beloofde goederen vereenzelvigd, zegt dat de gelovigen deze beloofde goederen 'hebben' en de gelovigen spreken er van als van een goed dat ze reeds daadwerkelijk bezitten en waarover zij zich met grote blijdschap als over aanwezige goederen verheugen.

Ook over het beloofde eeuwige leven. „Daarom verwachten wij die dag met groot verlangen, om ten volle te genieten de beloften Gods, in Jezus Christus onze Here”.

Met vriendelijke groet,

de uwe in Christus,

G. Visee.

Kerkelijk Leven

* * Dàt mag niet.

*

Het Handboek ten dienste van de Gereformeerde Kerken in Nederland 1964 is verschenen. De redacteur, drs. D. Deddens schreef als gewoonlijk het Jaaroverzicht 1963. Het was onvermijdelijk dat hij daarin moest spreken over moeilijkheden die er in meer dan één plaatselijke kerk zijn. Dàt hij het deed is slechts te prijzen. Maar de wijze waarop hij dat deed kan niet door de beugel.

Hij schrijft:

„Het isolement wordt groot. En de satan rukt aan. Zijn aanvallen nemen toe. Van buitenaf; ook — wat altijd het zwaarste is — van binnen uit. Hij kent ons, in al onze onmacht van onszelf, hij weet alle zwakke plekken. Hij probeert verwarring te zaaien en tweedracht, af te brengen van de rechte koers, van de gehoorzaamheid aan de Kapitein, van de vreugde over Zijn werk. Hij wil averij doen ontstaan — door ons eigen toedoen, het schip lek doen worden — door onze eigen schuld”.

Daar zal ieder het mee eens zijn.

Zo in het algemeen.

Maar drs. Deddens gaat voort:

„Dit swaer tempeest”. — „Het komt mij voor, dat er zelden zulk een generale aanval op de kerk des HEEREN is gedaan, als er op dit ogenblik wordt ondernomen”, schrijft, terugziende op het afgelopen jaar, ds. D. van Dijk („Ger. kb. Gr. Fr. Dr.” 4 jan. 1964). „Het gaat er op dit ogenblik om, of de kerk, als

Kerk naar de Schriften, zich in deze wereld zal handhaven, of de Belijdenis in het leven van de Kerk de plaats zal behouden die haar toekomt. — Het is alsof de satan zegt: nu of nooit: er op of er onder. En dat gaat alles onder vrome schijn —. Men zegt van de Belijdenis terug te willen gaan op de Schrift, maar onderwijl berooft men die Belijdenis van haar kracht, en stuurt men een weg op, waar ieder de vrijheid neemt zich van de Belijdenis op de Schrift te beroepen, naar het recept: „Elke ketter heeft zijn letter”.

Dat is dan de tweede trap van de raket.

Men stelt zich de vraag: waar ging ds. D. v. Dijk heen, waarheen gaat drs. Deddens?

De satan is aan het werk.

Mensen ook en nog wel onder valse schijn. „Men” gaat van de Belijdenis terug op de Schrift.

„Men” berooft „de” Belijdenis van haar kracht.

„Men” maakt dat ieder zich beroept van de belijdenis op de Schrift.

En dat naar het recept: Iedere ketter heeft zijn letter.

Bij de vrome schijn komt dus de kwade trouw.

Je vraagt je af: Wat is er aan de hand?

Dat volgt in de derde trap van de vuurpijl.

Drs. Deddens gaat na het citaat van ds. D. van Dijk voort:

„Hier confronteert de schrijver ons met een zaak die niet los staat van bepaalde gebeurtenissen (en opvattingen), welke in 1963 intern de aandacht vroegen. Het is wel het eenvoudigst, daar van nu maar dadelijk iets te releveren”.

Tot zover het Jaaroverzicht.

En dan komt het.

Vier volle pagina's over de zaak Telder. . . .

En hier vragen we nu niet: „Moet dat nu zó?”, maar hier zeggen we: Dat mag niet.

We willen de betekenis van de zaak in discussie beslist niet verkleinen. Maar het verschil onder de broeders, de BROEDERS toch?, is een verschil dat zeker op een bepaald onderdeel — Zondag 22, antwoord 52, 1e lid — de belijdenis raakt, maar dat een verschil van exegetische der Schrift is onder BROEDERS, die allen aan het geheel unieke gezag van de Schrift vasthouden. Hetgeen ook bij ds. B. Telder, ds. C. Vonk en anderen, die met hen op het betreffende punt van hetzelfde gevoelen zijn, uit al hun geschriften blijkt. Men kan weten dat de betuiging van eerbied voor de Schrift bij deze broeders geen lippentaal is. Men kan menen dat zij zich op het onderhavige punt vergissen. Dan tone men dat aan. Maar men voere hier niet de duivel ten tonele. Men doe niet of deze broeders de hele belijdenis der kerk willen ontkrachten. Daartoe denke men slechts aan Vonks boeken over de Catechismus en de Geloofsbelijdenis! En men zegge niet: ze plukken daartoe maar lukraak teksten naar het recept: „Elke ketter heeft zijn letter”. En spreke in dit verband niet van „vrome schijn”.

Zo doet men toch niet in Israel.

Onder BROEDERS.

Men blijve bij de zaak.

En dus zâkelijk.

G. Visee.

(ongecorrigeerd)

PERSSCHOUW

„Het gele gevaar”

Wat groeit er in het verre Oosten, in China en Japan?

Met die vraag houden zich velen bezig en moeten we ons allen bezig houden.

We weten het: het geweldige China met zijn honderden miljoenen inwoners, veel meer dan van heel Europa, is bezig zich omhoog te werken met tomeloze energie. Er is een nieuwe geest in de bevolking gevaren. Men wil omhoog. Zich verheffen boven de gehate blanken. Men durft daarvoor een wereldoorlog aan. Maar wat groeit er van dit miljoenenvolk nu het losgeslagen werd van een eeuwenoude religie en cultuur en het harde materialisme als godsdienst heeft aanvaard? Wat groeit er van dit rijk waarin het besef leeft dat het de wereldheerschappij kan en moet en zal veroveren?

En dan is er Japan. Het begint in industriëel, technisch, wetenschappelijk opzicht aan de spits der volkeren te komen. Het heeft een schreeuwend tekort aan „levensruimte”. Nergens ter wereld is de overbevolking zo benauwend. En

Japan werkt. En het heeft zijn nederlaag niet vergeten. Het reageert daarop totaal anders dan westerlingen. Voor ons onbegrijpelijk. Ook Japan is globaal genomen zijn oude religie kwijt. Emil Brunner die er een paar jaar doceerde zei in zijn afscheidsrede in Tokio dat Japan stond op de tweesprong van het christendom en het nihilisme. Wat broeit er in Japan?

In de Haagse Post van enkele weken geleden was een belangrijk en benauwend artikel daarover te lezen. We nemen het hier over. Er stond boven: Bidden en vernietigen. Soka Gakkai: Japans fanatisme als intrigerende godsdienst.

De Amerikaanse opperbevelhebber in het Verre Oosten, Douglas Mac-Arthur, verheft zich niet van zijn bureaustoel ter begroeting van de kleine, schuchtere en zich stijfjes bewegende man, die op 20 december 1945 zijn werkkamer in het hoofdkwartier in Tokio binnenkomt.

Al is Japans keizer Hirohito dan ook de 124e afstammeling in rechte lijn van zonnegodin Amaterasoe, overwinnaar Mac-Arthur voelt zich niet geroepen om de verliezer imperiale of religieuze eerbied te bewijzen. Want onder de vele democratiserende voorwaarden die hij zijn gedrongen en gebrilde bezoeker heeft te stellen, zijn er enkele die een eind zullen maken aan diens goddelijke status. De staatsgodsdienst, het Shintoïsme, wordt als zodanig afgeschaft, en daarmee worden de oorlogbevorderende dogma's dat de Japanners een superieur volk zijn en hun keizer een hoog boven allen verheven figuur is, ontkracht. In zijn nieuwaarsboodschap van '46 deelt Hirohito zijn onthutste onderdanen zijn ontgoddelijking mee.

Deze gedwongen sprong van het voetstuk neemt aan het Shintoïsme alle aantrekkingskracht. En aangezien het boeddhisme, de andere grote religie in het eilandrijk, sedert de 15e eeuw geen wezenlijke verandering heeft ondergaan, en een passieve rol speelt, en het christendom altijd de uit het westen „geïmporteerde”, vreemde godsdienst is gebleven, beginnen de Japanners hun wederopbouw (tot '52 onder Amerikaans toezicht) feitelijk als geestelijk onbehuiden. Eensievel westerse beïnvloeding en toenemende „wirtschaftwunderliche” welvaart voeden een bikkelhard materialisme, waarnaast van de religies slechts de formele buitenkant een steeds kleiner wordende plaats inneemt.

Alarmerend

Pregnant naoorlogs verschijnsel is dan ook het ontstaan van de z.g. „shinko shukyo”, de (± 30) nieuwe religies, die zich van boeddhisme en shintoïsme onderscheiden door hun voor iedereen te begrijpen leer, hun op de praktijk van het dagelijkse leven afgestelde aanpak, het persoonlijk magnetisme van hun leiders en hun tolerante houding tegenover andere religieuze stromingen.

Alarmerende uitzondering, omdat naast alle genoemde kenmerken het woord intolerantie met kapitalen in haar vaandel staat geschreven, is de sinds enkele jaren explosief groeiende groepering Soka Gakkai. Ver voor Wereldoorlog II gesticht door rebellerend schoolhoofd Tsunesaburo Makiguchi, als lekenbeweging van de boeddhistische Nichiren-Shoshu sekte, begint de expansie eerst goed na de nederlaag van '45.

De kern van hun boodschap die (naar zij zeggen) op het ogenblik bij 10 miljoen (van de 96 miljoen) Nippon-bewoners fel aanspreekt, stamt uit de 13e eeuw. Toen kreeg de agressieve visierszoon Nichiren Syonin (1222-1282) genoeg van het onwereldse karakter van het boeddhisme en begon te leren dat de eeuwige Boeddha zich in ieder van de levenden openbaart, wanneer deze het zichzelf maar bewust maakt. Middel daartoe was het aanhoudend reciteren van de woorden: „Na-mu-myo-ho-ren-ge-kyo” („Ik ben de allerhoogste macht”). Een praktijk die bij zijn volgelingen dezelfde aanmatigende, militaire en patriottische gevoelens wakker riep als nu bij de miljoenen Soka Gakkai-aanhangers.

Doceerde Nichiren echter dat de hoogste menselijke waarden bestonden uit „waarheid, goedheid en schoonheid”, Josei Toda (ook al een gewezen schoolmeester) die in '45 de leiding van Soka Gakkai in handen neemt, ziet in het begrip „waarheid” maar een slecht verkoopbaar produkt. Interpoleert hij: „De hoogste menselijke waarden zijn persoonlijk voordeel, goedheid en schoonheid”. Verder verhoogt hij de aantrekkelijkheid van Soka Gakkai (letterlijk: waardescheppend studiegenootschap) door tot aan zijn dood in '58 onvermoeid te blijven beweren, dat de scheiding tussen kerk en staat weer moet worden opgeheven, dat alle andere religies moeten worden vernietigd („ze zijn vals, ongegrond, te mystiek en verouderd”) en dat het uiteindelijke doel van het „ware boeddhisme” slechts kan bestaan uit de totale wereldheerschappij.

Steeds gevaarlijker

Een politiek die na '58 met steeds groeiende intensiteit wordt voorgezet onder leiding van de minzame, dogmatische, dynamische en welbespraakte super-organisator Daisaku Ikeda (35). In 1956 voor het eerst vertegenwoordigd in de

Japanse senaat is de Soka Gakkai op 't ogenblik in grootte de derde politieke partij, na de liberaal-democratische regeringspartij van premier Ikeda (geen familie van Daisaku) en de socialistische oppositiepartij.

In lagere en hogere bestuursorganen, en in de ook in Japan machtige vakbonden neemt de Soka Gakkai-invloed dagelijks toe, en wordt de beweging om zijn fanatieke leer door tegenstanders steeds gevaarlijker geacht.

Aan iedere nieuwe bekeerling wordt geleerd dat het dag-en-nacht reciteren van het z.g. gohonzon-gebed (het na-mu-myo-ho-ren-ge-kyo) hem geloof en begrip zal brengen, maar bovendien elk materieel voordeel dat hij maar wenst, tot genezing van ziekten toe.

Hoe vaker en hoe devoter hij bidt, des te groter is zijn beloning. Tweede vereiste van ieder Soka Gakkai-aanhanger: het onvoorwaardelijke medewerken aan de „Shakubuku” (letterlijk: vernietigen en onderwerpen), het zich volledig inzetten bij de verspreiding van de nieuwe doctrine, waarbij midelen als pressie en intimidatie niet worden geschuwd. Op keiharde zakelijke, militaristische basis wordt het principe van de „shakubuku” door de partijleiding gehanteerd en gestimuleerd.

Een eigen uitgeverij-drukkerij verspreidt dag-, week- en maandbladen (in Japans en Engels) in enorme oplagen.

Filmsterren

In eigen fabrieken worden aan de lopende band huisaltaren, gebedsrollen (gohonzons) en gebedsnoeren vervaardigd in iedere prijsklasse. Bekeringen van populaire filmsterren en t.v.-personalities worden gretig aangegrepen om via die media het, vooral bij die lagen van de bevolking die niet direct van de welvaart profiteren, inslaande geloof te propageren. Al worden van de armsten onder de leden geen geldelijke bijdragen gevraagd („dat zijn christelijke praktijken”), de welgestelden onder hen schenken de Soka Gakkai een jaarinkomen van ruim f 30.000.000. Niet alleen Japanners, ook talrijke Amerikaanse soldaten, die in Japan nog een groot aantal militaire bases bevolken, voelen zich door Soka Gakkai gegrepen, (waarbij rekening moet worden gehouden met de mogelijkheid van pressie door hun Japanse echtgenotes, en/of schoonfamilie).

„Soka Gakkai is democratischer dan het christelijke Amerika. Kijk maar naar de situatie in Alabama”, zei de bekeerde 28-jarige luchtmachtsoldaat Peter Allen.

Met een zekere angst zien kritische Japanse geesten hoe het Soka Gakkai-fanatisme om zich heen grijpt, en ze vragen zich af of, mocht de bloeiende economie tekenen van inzinking gaan vertonen, Ikeda's ideeën dan niet een nog grotere weerklank zouden krijgen, wat rampzalige (à la nazi-Duitsland) gevolgen zou kunnen hebben. Hoe dan ook, uren achtereen duren in talrijke ruimten (gymnastiek- en gehoorzalen, nichirenshoshu tempels) dagelijks honderdduizenden het gohonzon-gebed, meetings die meestal worden besloten met uitbundige samenzang van vooroorlogse militaire marsen. Zegt Sensei (= leraar) Ikeda: „Ons doel is welvaart voor het Japanse volk en vrede op de gehele wereld”. Repliceert boeddhisme-kenner par excellence Daisetz Suzuki (93): „Als het „ware boeddhisme” (Soka Gakkai) intolerantie en agressiviteit hanteert, en dat doet het, dan heeft het met boeddhisme niets te maken”.

Tot zover de Haagse Post.

Zal Europa eenmaal overspoeld worden door de gele volkeren? In bond met de zwarte? en wat zal er dan met het moede Europa gebeuren dat zijn post-christelijke tijd beleeft? En wat zal het lot van de kerk zijn — als die er dan nog is?

En de kerk van vandaag? Och, die heeft wel wat anders te doen dan zich met reële wereldproblemen bezig te houden. Twisten over theologische kwesties en ordekwesities zijn veel en veel belangrijker! Daar moet alle tijd en kracht aan besteed worden.

C. V.

De Geref. Kerken en de Wereldraad

Het is een opvallend verschijnsel dat de Gereformeerde Kerken in het buitenland bijna zonder uitzondering beslist afkerig zijn van de aansluiting bij de Wereldraad van Kerken.

Dat is ook geen wonder. Zij zien van nabij hoe het met de kerken staat die in de Wereldraad de toon aangeven. Vooral in Amerika, trouwens in alle engels sprekende landen, is de verwereldlijking der kerk ver voortgeschreden. Met name is dat het geval in de grote Methodistkerken en de Presbyteriaanse. De „bijbelgetrouwe” kerken in die landen zien de aansluiting bij de Wereldraad als ontrouw aan de belijdenis en een groot gevaar voor de toekomst der kerk.

Eén van deze „bijbelgetrouwe” kerken, de Orthodox Presbyteriaanse kerk van Amerika heeft in verband met een eventuele aansluiting bij de Wereldraad van de synodaal Gerefor-

meerde kerken in ons land — met wie ze in correspondentie staat — deze een „vermaan” gezonden. In „Church and Nation” een in Canada verschijnend blad van de Chr. Ref. Church aldaar vond ik daaromtrent het volgende bericht.

De Orthodox Presbyterian Church van de Verenigde Staten zal zich opnieuw tot de Gereformeerde Kerken richten met een zusterlijk vermaan. Zij heeft bezwaar tegen het feit dat deze Nederlandse kerkformatie lid is van de Nederlandse Zendingsraad en dat er in die kerken gesproken wordt over de mogelijkheid van een lidmaatschap van de Wereldraad van Kerken.

Reeds eerder heeft deze Amerikaanse kerk zich tot de Gereformeerde Kerken gericht. De brief met bezwaren werd toen beantwoord door de actuaire, ds. H. W. A. van Andel. Op de synode van het vorig jaar werd teleurstelling uitgesproken over het antwoord dat namens de generale synode van de Nederlandse kerk gestuurd was. Een commissie voor correspondentie kreeg opdracht een nieuwe brief te schrijven waarin nog eens duidelijk de bezwaren worden geformuleerd.

Volgens het blad van de I.C.C.C. „Getrouw” heeft deze commissie dit niet gedaan. De leden kwamen eenstemmig tot de conclusie dat de brief van Nederland niet om een antwoord vroeg. Volgens de commissieleden zou een antwoord on hoffelijk zijn „en schade doen aan de zaak van afscheiding en geloof”.

De synode van dit jaar aanvaardde dit antwoord echter niet en desavoueerde de commissie. Besloten werd dat het woord „zusterkerk” meer inhoudt dan alleen maar vertegenwoordigers naar elkanders synode sturen. Niet alleen ergerde de Amerikaanse kerk zich aan het feit dat er gesproken wordt over een mogelijk lidmaatschap van de Wereldraad van Kerken, maar met bezorgdheid werd in Amerika ook gesproken over de actie van de Achttien die de Gereformeerde Kerken willen doen herenigen met de oude Nederlandse Hervormde kerk.

Een commissie van drie leden werd gekozen om een grondige gedocumenteerde brief te richten aan de Gereformeerde Kerken, waarin vanuit de Schriften de beginselen van afscheiding en ongelooft worden uiteengezet en hun betekenis voor de betrekking van Gereformeerde Kerken met kerken en raden van kerken, waarin ongelooft zich duidelijk openbaart. Het is echter niet waarschijnlijk, dat deze brief nog tijdens deze synode ter sprake komt.

C. V.

INGEZONDEN

ROME EN DE OECUMENE

Onder dit thema houdt het ICCC-Jeugdcontact zijn jaarlijkse voorjaars-conferentie van 23 tot 25 mei in het conferentie-oord ONS CENTRUM, Traaij 299, Driebergen.

Sprekers op de conferentie zullen zijn:

de heer F. Th. Roeters van Lennep, ambachtsheer van 's Heer-Abtskerke, en Ds. J. Gravendeel, predikant-directeur van de stichting „In de Rechte Straat”.

De deelnemingskosten zijn f 11,- per persoon. Enkele van de doelstellingen van het ICCC-Jeugdcontact zijn:

een band te leggen tussen jongeren uit verschillende kerken, die zich door Gods Woord willen laten leiden; samen de geestelijke stromingen van onze tijd — in het bijzonder de oecumenische beweging — te bestuderen en te toetsen aan de Schrift; in gehoorzaamheid aan de Bijbel te getuigen van het geloof dat aan de heiligen overgeleverd is, tegenover een eenheidsstreven dat de norm van Gods Woord miskent.

Belangstellenden voor de conferentie kunnen zich melden bij het ICCC-Jeugdcontact, Singel 386, Amsterdam.

VERBAND VAN GEREFORM. STUDENTEN

Het Bestuur van het Verband van Gereformeerde Studenten (Vrijgemaakt) deelt mede, dat het thans als volgt is samengesteld:

J. Scheffer, Praeses; J. G. van der Land, Abactis; M. C. Kroon, Quaestor; J. J. C. Jonker, Assessor. Het abactiaat is gevestigd: Klikspanweg 12 te Leiden.

Namens het Bestuur,
J. G. van der Land (h.t. abactis).

Ruik! Proef! Ten Have vacuumkoffie is branderij-vers! 30 min. na 't branden reeds gemalen en verpakt in veilig vacuumblik. Onbeperkt houdbaar, zonder aromaverlies! Bovendien verkrijgbaar in poedervijne Melitta-maling voor verrukkelijk verse filterkoffie!

**TEN HAVE
VACUUM KOFFIE**
Verser dan zelf gemalen!

KERKNIEUWS

Beroepen te Driesum-Wouterswoude (bij accl.) en te Souburg-Vlissingen: kand. S. Braaksma te Kampen.

Beroepbaar. De classis Gouda-Leiden-Woerden heeft in haar vergadering van 23 april j.l. praeparatoir geëxamineerd en beroepbaar verklaard de heer M. Heemskerk, theol. cand., Meiplein 84, Leiden.

Kandidaatsexamen. Aan de Theologische Hogeschool te Kampen slaagde voor het kandidaatsexamen de heer J. Verhoeff, Koornmarkt 10, Kampen (Wethouder Schippersstr. 3, Berkel en Rodenrijs).

Ds W. de Graaff. Woensdag 15 april herdacht de Gereformeerde Kerk van Giessendam-Nederhardinxveld in een feestelijke bijeenkomst het zilveren jubileum van haar predikant Ds W. de Graaff. Nadat de jubilaris 's middags tijdens een zeer druk bezochte receptie veler gelukwensen in ontvangst mocht nemen, werd hij tijdens deze avondbijeenkomst hartelijk gehuldigd. De voorzitter van het jubileum-comité, de heer K. Nederveen, sprak een geestig openingswoord. Het zangkoor Te Deum Laudamus bracht enkele nummers ten gehore. Ds H. Amelink voerde het woord namens de classis, terwijl namens de eerste gemeente van Ds de Graaff, Gapinge in Zeeland, de heer Louwerse zijn gelukwensen aanbood. Op originele wijze boden de jeugdverenigingen hun cadeau aan. Een volautomatische wasmachine was het geschenk der gemeente. Enkele leden van het zangkoor voerden een historisch spel op, waarin de belangrijkste gebeurtenissen uit de ruim 20-jarige arbeidsperiode van Ds de Graaff te Giessendam naar voren werden gehaald. Aan het einde van de avond sprak Ds de Graaff een woord van herinnering en dank. Hij gewaagde van een band, door God zelf tussen hem en de gemeente gelegd.

De Generale Synode. De Generale Synode besloot het bezwaarschrift van Ds J. van der Schaft in behandeling te nemen.

De synode beraadde zich over de voorstellen voor de opstelling van een verkort avondmaalsformulier en besloot een deputaatschap te benoemen om zulk een verkort formulier op te stellen.

Inzake de kwestie van de Enige Gezangen besloot de synode voor het heden geen uitspraak te doen over eventuele veranderingen, die in de bestaande Gezangenbundel aan te brengen zou zijn. Ook nam men het besluit opnieuw deputaten te benoemen met de opdracht op dezelfde wijze als voorheen de radio-uitzending van kerkdiensten voor het binnenland te behartigen en kerken, die een T.V.-uitzending van een kerkdienst mochten begeren, desgevraagd van advies te dienen en binnen het raam van de samenwerking in het convent van kerken te dezer zake te bemiddelen.

Zendingsarbeid op Curaçao. De Gereformeerde Kerk van Rijsburg heeft de taak van zen-

dende kerk op zich genomen voor zendingsarbeid op Curaçao.

De kerken, die vroeger aan Zwolle verbonden waren voor zending op Soemba, hebben zich voor een nieuwe zendingstaak in twee groepen verdeeld. De N.-O.-groep van deze kerken zal onder leiding van de kerk van Assen gaan arbeiden in Brazilië, terwijl de Z.-W.groep een nieuw arbeidsterrein op Curaçao hoopt te vinden. Voor deze groep zal Rijsburg zendende kerk worden.

De kerkeraad van Rijsburg heeft verschillende kerken aangeschreven, die vroeger met Zwolle samenwerkten, maar tot op heden nog geen nieuwe keus hebben gedaan, om met haar samen te werken voor zending op Curaçao.

Enumatil. De gemeente van Enumatil herdacht, in een feestelijke bijeenkomst, dezer dagen haar 125-jarig bestaan. De plaatselijke predikant Ds E. Koop gaf een uitgebreid historisch overzicht van de geschiedenis der kerk. Een zangkoor en een muziekcorps verleenden medewerking. Tevens werd op deze avond aandacht geschonken aan het 25-jarig kosterschap van br. Kootstra en zijn echtgenote.

THEOLOGISCHE HOGESCHOOL

Naar wij vernemen hoopt ds J. de Vuyst, theol. drs. te Amsterdam-Oost op donderdag 14 mei 1964 a.s. des namiddags om 3 uur te promoveren tot doctor in de theologie.

ADRESSEN:

Het telefo. van **Ds. M. Janssens**, em.-pred. te Lutten a.d. Ded., wonende Heemsteres 27 te Den Ham is niet, zoals in 't Handboek 1964 vermeld staat 05495-2195, maar (05495)-478.

Amsterdam-Centrum. Het telefoonnummer van de scriba, C. van Milligen, Mr. P. N. Arntzeniusweg 100 bv, Amsterdam-6, is in het pas verschenen Handboek onzer Kerken foutief vermeld. Dit moet zijn (020)-74.13.00.

Het adres van **ds. K. Doornbos**, em.-pred. van Wormer is thans Zandweg 5, Wormer. Telefoon 02982-284.

Drukkerij Steenbergen

ZEIST - TELEFOON 03404 - 12452

Periodieken

Boekwerken

Handeldrukwerk